

74
3

« تۈرك بوردى ، كىم سايىسىدە آلتىنچى جلدە
كىردى ، مدنى پىتن آتۇنە لىرىمىزك كىيگەندە
قىدىلرىنى يىكىلتمە لىرى رىجا اولتۇر .

تۈرك بوردى

ناشرى : تۈرك بوردى

مدىرى : آق چۈرە اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۰ ۲ ۲۰ مارت ۱۳۳۰ يىل ۳ جلد ۶ ۶۲

آرزو بیوریه جق اولورسه بتون قلمزله سزی قارشیلار و مربوط ورقه یی
طوله وروب طرفه کوندرمه کزی استرحام ایلرز .

عمومی آلمان دیل درنکنده باصیلوب بعضلری خفیف اجرتله و بعضلری بادهوا
اوله رق پروپاگاندا ایچون نشر ایدیلن وسائطک بیر قاچ دانه سنک اسم ونوعی :

عمومی آلمان دیل درنکنک رساله موقوته سی .

عمومی آلمان دیل درنکنک خطابه نامه سی .

عمومی آلمان دیل « درنک » نک نظام نامه سی .

« عمومی آلمان دیل » درنکنک آچیق مخبره ورقه لری (قارت پوستال) .
آلمانجه یمک لیستهلری .

آیاق طوبی وامثالی اویونلرک آلمانجه اصطلاحلری .

آلمانجه رقص کاغدلری .

آلمانجه کاغذ اویونلرینک اصطلاحلری ... الخ .

انف محمد فؤاد

تاریخ و آثار عتیقه

اسکی تورک اولری [*]

(باشی ۳ نجی ییلاک ۱۲ نجی سایینده)

برده اولرمزده وقتيله قادینلر نصل کینیورلردی ، بوئی آرایه جق اولسه ق
ینه کندیسندن تماميله اوزاقلاشمش اولدیغمز برماضی تلبس قارشیسنده بولنورز .
اسکی تورک قیافتلرینک نظر فریب اولوب اولمادیغنی آ کلامق ایچون سید علی
افندیکنک پارس سفارتی اتناسنده اوکا برجهيله اولمق اوزره پارسلی قادینلرک تورک

[۱] « تورک اوجانی » قونفرانس لرندن .

قیافتلرندن ملهم اوله رق وجوده کتیردکلری انوابلر کوز اوکنه کتیرمک کفایت ایدر. اسکی بر تورک خانمی صاحبزادن باشلایه رق آیاقلرینه قدر کوزدن کچیرم؛ صاحبزادینک اوستنده اینجه اییکدن یاخود یازمه دن بر خوتوز کورورسکیز. بونک کینارلری، کوزلرک صاحبزادینک رنکیله مناسبتدار اوله جق بر صورتده اویالر ایله جوریلشدر. کوزلرک آلا اولمه سنه کوره، فولیا چیچکلری، صاری پاپاتیه لر، اگر کوزلر مائی ایسه مینه چیچکلری، سنبلر، یشیل ایسه ییراقلری جوق یایلش قرانقلر، لاله لر، انتخاب ایدیلیردی. ایچلرینه، اییک بوللی آناطولی بزلرندن، بورونجکدن یقه سی حیدری بیچیمنده آجیق براقلمش، کنیش یئگی کوملکلر کیرلردی. بو کوملکک یقه سی، وکوکسی خوتوزده، یمینده اولدیفی کبی عینی اویالره ایشلنیردی. یئگی دیرسکلره قدر قوللری، وکوملکک اوکی ده کوکسی بیلدی ککیز اطفیف دولغولقلره قدر آجیق براقیردی. کوملکک اوستنه اصل البسه نی و بونک اوستنده قولسز، ایشلمه لی بر چکن کیرلردی. بو چکن ایچندن خانمک کوکسی، رنکلی اییکلریله، یشیل قوزمه سی یاری آچش بر غنجه کبی کورونوردی. بللرینه بیاض بر لاهور شالی صارارلر و بونی کنیش، بول بر دوکومله صاغ یاندن آشافی صالغیتیرلردی. آیاقلرندمه کللی بر مانتین شالوار، و آرقه لرندمه، یانلرده کی قویچهلر بیر تماجلرله ایکی ره آیرلمش البسه نک اولک و آرقه قسملرینک برلشمه سیله حاصل اولان چفته آنکک، اوزایوب کیدردی. بیر تماجلرک قویچهلری لزومه کوره جوزولور و یا ایلکینیردی. کیدکلری آیاق قابیلر، قادینک عائله آره سننده کی موقعنه کوره، اییکلی، ایشلمه لی سرای ترلکلری، مایین ترلکلری، خلایقلره چفته دیکیشلی ترلکلر، صرب خلایقلره ده، مرجان ترلکلری ایدی. باش اورتولرینه کلنجه «خنکار بزی»، صاری قلابدانله ایشلنمش «قومشو چاتلاتان»، لر، مهوشلی بوللره ایشلنمش «عاشق یولنی شاشیردی»، کبی مختلف اینجه دوقونمش اینجه ایشلنمش بزلردی. بونلره، اولرده قاصه لر ایچنده صاقلانیلان و خلایقلره وارنجه به قدر بتون قادینلرک بر چوقلرینه مالک اولدقلری یوزلرجه رنکارنک مجوه رانی، برلئیلی داللری، آرلری، کلبلکلری، اینجی دیزیلرینی علاوه ایدرسه کز،

ذهنگزده حقیقه یقین بر خیال او یاندیرلش اولور . قیش موسمنده ، قیمتلی
و کوزللیکلی ینه قادینک ارککک درجه سنه ، ثروتنه کوره تعین ایدن کورکلر
اورته یه چیقاردی : بهله ، قاقوم ، منجباب ، سمور ، صرت سموری ، نافه ،
تیون ، المادی ، قفا ، جیلغاوا ، سلوی ، نافه ، صانصار ، سیاه تیلکی ، واشاق ،
قره قولاق کبی ، استانبولده وقتیله کورک تجارتک درجه اهمیتینی کویستر بر چوق
کورکلره اولرمنز دولی ایدی . حق جدرلر ، کورکلر حقنده منظوم تقدیرلرده
بولمشلر : جیلغاوا ، یوک ؛ - سمور ، ملک ؛ - نافه ، کورک . « دیمشلردر .

سلاملق طرفنه کچسه ک جدرلر مرکز جنک مراقبه شهادت ایدن بر شیده بتون
اوطملرده تصادف اولئور : دیوارده ، حرفلری یای ایله کیریش رسمی وجوده
کتیره جنک صورتده ترتیب ایدلمش ایکی بیت او قورسکیز :
نه هوا ونه کان ونه کانکش آنجق
ایردیرن منزله تیری ندای یاحق .

اسکیدن بر ارککک آتینه مه می ، ای اوق قوللانما می اوئک ، عادنا
جینتسز ، ناموسسز ، اولسی دیمکدی . بویله بر آدمی کیمسه ارکک یرینه
قومازدی . آخورنده آتی کیشنه مین ، قیلیچی ، اوقی جنکه حاضر دورمایان
آدم ، بر دینسز قدر حرمتدن محروم اولوردی . حالا اوق میداننده دوران
یوزلرجه دیکیلی طاشلر ، نشانهلر ، بومقصدله وجوده کتیریلن تکیه لر ، بویولده
صرف ایدیلن ، ابدال ایدیلن پاره لر ، یوکونکی تورک اولادینی کندی نفسلرندن
اوتاندیرسه یریدر . ینه دونکی تورک اولرنده موجود ثروتک درجه می حقنده
بر فکر ویرمک ایچون ستیل طاقیله مسافرلره قهوه می فصل ا کرام ایدرلر بر
ازده بونی آکلانایم :

قهوه ، اک کوزلرندن انتخاب ایدمک شرطیله اوج خلایق واسطه سیله
ویریلیردی . بری ، کوموش اوج زنجیرله طوتیلان ینه کوموشدن معمول بر
آتشک ایچنده جزوه می کتیر ، دیکری تپسی بی طوتار و اوچنچی خلایقده
قهوه لری تازه نازه دولدیرر مسافرلره دوکمه مک فوق العاده اعتنا ایده رک تودیع

ایدردی . تپسی بی طوتان قیزک اوموزی اوستندن صاغ طرفه دوغرو حائل واری صرمه صاجاقلی بر قدیفه اینر ، عینی زمانده تپسینکده کتاریخی ینه صیقاقری بر سلسبیل ضیا کبی آقان دیکر بر قدیفه اورتردی . آتشلکی طوتانده ینه بویله حائل واری قونمش صیجاقلی بر قدیفه کورونوردی . بونلر قهوه ایچیلنجهیه قدر بکلرلر ، صوکره آرقه یوروک شرطیله دیشاری چیقارلردی . چوبوق ایچوندده بو قدر مکلف اولماقله برابر ، ینه غایت معین مراسم واردی :

کلدن ، کیرازدن ، علی الا کثر یاسمیندن وجوده کتیریلن چوبوقلر دائما بر کهر با آغیزلقله نهایت بولوردی . چوبوقچی آغزه کله جک طرفی اوموزندن یوقاری اوزاتیر ، آدیملرینه اویديره رق چوبوغک لوله طرفی منتظم بر حرکتله ساللايه ساللايه ، آتشی سوندیرمه مکی تأمین ایدر ، وافندینک خامک یانته دوغرو ایلرلردی . عائله نك تروتنه کوره باقیردن ، کوموشدن ، آلتوندن یاپیش اولان چوبوق تابله سنه یاقلاشنجه ، بر مهارت مخصوصه ایله چوبوغک لوله طرفی تابله یه قور ، و کهر بالی طرفی ده ، چوبوغی ایجه جک کیمسه یه نازک بر طور ایله تقدیم ایدردی ؛ صوکره یوزینی دوغمکسزین آرقه آرقه یورور و اوطه دن چیقاردی .

دمیندنبری عرض ایتدیکم ایضاحات دولاییدیه تقدیر بیورلدی که دونکی تورک اوی شرفلیدر ، ملیدر وایچنده کی بتون اشیا ، بتون قاشلر مملکتک یرلی صنعتلرینک محصولیدر . حقیقه بز ، ماتک باشلیجه منبع حیات وقوتی اولان اویوزلرجه صنعتی نصل اولدیرمشز ، و بوندن تحصیل ایدم جک تهلکک نصل فرقه وارماشز ، انسان بونی دوشوندکجه آچی بر حیرت روحی استیلا ایدیور . اسکیدن تورک مملکتک نه دن معمور اولدیغی ، صوکره نه دن دیلنجی بر حاله کلدیکنی آکلامق ایچون اولرمزدن زیاده بزه حقیقتی خبر ویرم جک برده تاریخ وار . او بزه سویلیورکه یاووز سلطان سلیمک جالديران محاربه سنه کوتوردیکی یتیش سکسان بیك کیشیلک بر اردو ایچون یانچجی مملکتلردن ،

اوروپادن بش پارهلق بر مال آلامشیدی . او قوص قوجا اردوینی تجهیز
ایدن ، تسلیح ایدن ، کیدیرن ، یدیرن مملکتک کندی استحصالاتی ایدی .
سلطان مراد رابع عجمستان سفرینه کیتمه دن اول ، استانبول اصنافه اسکی
سرای قلهسی اوکنده بر کچید رسمی یایدیرر ، هربری کندی آت وادواتیله ،
کندی صنعتی اجرا ایدهرک ، شرقیلر سویلههرک ، بیتلر اوقویه رق ، بیک یوز
طاقم اصناف کچر . بونک کوچوک بر قسمی اردویه منسوب اولمق دولایسه یله
رسمی در ، حکومت منسوبدر دیه بر طرفه بر اقسه قبیله کری قالانلر بزی
اوزون اوزادییه دوشوندیرمکه کفایت ایدر . بونلردن بعضلری صایه لم :

صوبانی اصنافی ، مکاری اصنافی ، قالاتجیلر ، ساعتجیلر ، قبله نماجیلر ،
خریطه جیلر ، مرانغوزلر ، ماونا جیلر ، فنار جیلر ، قیوجی اصنافی ، جواهر جیلر ،
قفسداران اصنافی ، حکاکلر ، مهر جیلر ، قیوه یجی قلمکارلری . صیرمه کشلر ،
ده میر جیلر ، پوته جیلر ، دیوتجیلر ، تنکه جیلر ، بیچاقجیلر ، دوکمه جیلر ،
کوسه له جیلر ، حلاجلر ، تاکیه جیلر ، قوشبازلر ، قاپامه جیلر ، دولامه جیلر ،
قاووقجیلر ، یاغلقجیلر ، اوروجیلر ، دلبنده جیلر ، ایپلکجیلر ، ابریشیمجیلر ،
ایپک دوکمه جیلر ، چادر جیلر ، قولانجیلر ، کورکجیلر ، دباغلر ، کودریجیلر ،
مشینجیلر ، سفره جیلر ، یاشماقجیلر ، ترلکجیلر ، کوملکجیلر ، کبریتجیلر ،
شیشه جیلر ، صارقجیلر ، نقاشلر ، مذهبلر ، مجلدلر ، صحاقلر ، کاغذجیلر ،
اویماجیلر ، یاصدیق باصمه جیلری ، چیت باصمه جیلری ، زر دوز نقاشلر ،
جوخه جیلر ، الماسجیلر ، دیبا جیلر ، قدیفه جیلر ، خالیجیلر ، عبا جیلر ، کبه جیلر ،
صوغجیلر ، صدفکارلر ، قاشیقجیلر ، کرسته جیلر ، مرمر جیلر ، کیره میدجیلر ،
آرابه یا ییجیلری ، کرکفجیلر ، الخ و الخ .

هینسی سایشه م ، ساعتلرجه سزی مشغول ایتک ضرورتی حاصل اوله جفتندن
یالکیز بوقدرله اکتفا ایتمکه واسملری صایدیغ و صایمادیغ اصنافک بهر طاقی
بیگلرجه کشیدن مرکب اولدیغنی و بونلر یوزندن بیگلرجه عائله کچیندیکنی
سویلمکه آیروجه لزوم کورییورم . مساعده کزله یالکیز صنعت خطک خلقتک ،
کوری کورینه رغبتندن دوشمه سی ، ملتک فلسفه و روحنی احتوا ایدن بو ملی

نفیس صنعتک محو اولمسی یوزندن ، قاچ طاقم اصناف برابرنده محو اولمشدر ،
بونی ده بر دقیقه عرض ایدیم :

خطاطلق ، کاغذجیلک ، مذهبلک ، قلمتراشجیلک ، حقه جیلک ، دیوخیلک ،
قلمدانجیلک ، مهره جیلک ، مقطع جیلک ، مرکبجیلک ، لعلجیلک ، بزازلک ،
لیقه جیلک ، جلدجیلک ، قلمجیلک ، چرجوه جیلک ، جزدانجیلک ، الخ .

ایشته اطرافزده کی نهایتسز آجی و مشوم سفالتک منبی اولان نسیان
واهمال ، ایشته مملکتتمزی بر دیار خراب حاله قولای اقتصادی فلاکتک
سبیلری .

شیمدی جاملیجه تپهلرندن استانبولی ، کندی کندیمزه بردفمه دها سیر
ایدلم . بر بحق میلیونلق بر خلقی بارندیران بو قوص قوجه شهر کندیمی
ایچون لازم کلن شیلری نرمدن تدارک ایدیور ، اونی دوشونلم .

آیاستافانوس طرفنده ، بشکطاش آرقه لرنده ، بکقوزده تک توك ، دومانلری
روز کارلره براقان بر قاچ باجا کوررسکیز . بونلردن باشقه شهرک نهایتسز
احتیاجاتی دیورده بیله جک اورته ده هیج بر دارالصناعه یوق . دیمک که بویوک
بلده کندیسنه لازم کلن هر شیئی باشقه لرندن آلیور . بو ، بومملکتک ایملک
بیوک فلاکتی ، صوکره بونک ایکنجیسی وار . بزم ایچون بلکه بو ، برنجیستدن
دها آجی ، دها اسف انکیزدر . اوت بیلیوروز که باشمزدن آیاغمز ، اردولرمزدن
مکتبلرمزه ، قهوه کوشه لرینه وارنجیه قدر بزه هر نه لازمه اوروپا یولایور ،
فقط بونلری کیملوک اللرندن آلیوروز ، کیملر متوسط خدمتی کوریور ،
صاتیش کاری کیملوک ، جینده قالیور ، بونی دوشونمکه عجیوروز . سزه بر فرانسه لره
واقع اولان بر مکالمه می آ کلاته جنم . پارسده جیقان بر غرتیه سهرلره بخارلک
وظیفه سنی کورمش اولان مخاطبمه عمیق بر تأثرله شو سؤالی سوردم ، دیدم که :
« رجا ایدرم بکا ایضاح ایدیکز . سزک ایچون فرانسه نلک بر جزئی دیله جک
قدر فرانسه تأثیراته تابع اولان بومملکتدم ، میلیارلرکزک دوکولش اولدینی
شوتورک طوبراغنده ، آنالسانیلر برابر فرانسه جینی چوققلرینه اوقومینی
اوکرتمینی ، مسلمان ، خریستیان ستون ملتله جه بر وظیفه بیلش شو اسک

دوست مملکتده، مادی و معنوی منفعتلریکیز، یونانستانده کی منفعتلریکیزدن یوز کردهابیوک ایکن فصل اولیورده سزتورکیه یی یونانستانه فدا ایدیورسکیز؟»
مخابر اولجه جوابی حاضرلامش، حق وقوتشدن امین بر آدم سکونیه بکا
سوردی: «- حقیقه متحملیسکیز، بکا صفوتله سویله یکیز؟»

«جوابکزی بکلیورم، حقیقه متحملم، دیدم. واونک سویلدکلرینی هیچ
اونوتمایه جیم:

«- بر دفعه، سزک تورکیه دیدیکیز مملکت نروده در؟ دیدی. بر تجار
یرملت صفتیله قارشیمزده بر یونانستان بر تورکیا دکل ایکی یونانستان کوریورز.
بری بیلدیکیز او بر یونانستان، دیگر سزک تورکیه نامی ویرمک ایستدیکیز
ایکنجی یونانستان در. بز، لیمانلر کزده، شهرلر کزده تورک حیاتی، تورک تجارتی
نامنه هیچ برشی کورمیورز که ... وینم بالخاصه شوصولک-وزمه دقت ایدیکیز:
یونانستانک مملکت مزه یوللادیفی سپارشلر فصل بر قیریستودولوس، بر دیباماندی،
بر یانی امضاسیله کلیورسه سزک مملکتکیزکده بتون سپارشلری بز عینی
امضالره کلیور. نه وقت بز احمد افندینک، شا کر افندینک فابریقه لر مزه بر
مشتری صفتیله مراجعت ایتدیکنی کوررسهک، برده تورکیه وار، بونی ده داخل
حساب ایدم، دیمک لزومنی دویه جفر...»

محمد الله صبحی

شهری زاده محمد سعید افندی .

علمای مورخیندن بر ذات اولوب تحصیل و تفضی مملکتی اولان (استانبول) ده در.
اکمال تحصیلدن سوکره قلمی بعضی مأموریتلرده بولونه رق (۱۱۷۸) تاریخنده
ارتحال ایتدی. (کاتب چلبی) مقلدی مدقق جه بر مورخ در. فقط آثارینک
طبعنه همت اولونمادیقندن اشتهار ایدمه مشدر. اولدجه طبیعت شعریه سی ده
وارد. آثاری بروجه آتیدر:

(۱) نریرا. - مفصل واستفاده لی بر مقدمه یی حاوی تاریخی بر اثر در.
بو مقدمه ده مطالعه و مراجعت ایتدیکی آثاره دائر علم احوال کتب قاعده سینه